

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA
2009
5. volební období

462.

USNESENÍ

výboru pro evropské záležitosti
z 58. schůze konané dne 12. listopadu 2009

k Návrhu rámcového rozhodnutí Rady o právu na tlumočení a překlad při trestním řízení /kód dokumentu 11917/09, KOM(2009) 338 v konečném znění/

Výbor pro evropské záležitosti po vyslechnutí informace náměstka ministryně spravedlnosti PhDr. Marka Ženíška, po vyslechnutí zpravodajské zprávy posl. Jana Bauera a po rozpravě

s c h v a l u j e stanovisko, které je přílohou tohoto usnesení.

Josef Šenfeld v. r.
ověřovatel výboru

Jan Bauer v. r.
zpravodaj výboru

Kateřina Jacques v. r.
předsedkyně výboru

DOKUMENT 11917/09

**Návrh rámcového rozhodnutí Rady o právu na tlumočení a překlad při
trestním řízení**

**KOM(2009) 338 v konečném znění, kód Rady 11917/09
Interinstitucionální spis 2009/0101/CNS**

- **Právní základ:**
Článek 31 odst 1 Smlouvy EU.
- **Datum zaslání Radě EU:**
8. 7. 2009
- **Datum zaslání Poslanecké sněmovně prostřednictvím VEZ:**
20. 7. 2009
- **Datum projednání ve VEZ:**
(1. kolo)
- **Procedura:**
Konzultační.
- **Předběžné stanovisko vlády (dle § 109a odst. 1 jednacího řádu PS):**
Datované dnem 28. 7. 2009, doručené do výboru pro evropské záležitosti dne 19. 8. 2009 prostřednictvím systému ISAP.
- **Hodnocení z hlediska principu subsidiarity:**

Návrh je v souladu s principem subsidiarity.

- **Odůvodnění a předmět:**

Nezbytnost práva na tlumočení jako základní podmínku spravedlivého trestního řízení zdůrazňují některé mezinárodní smlouvy, ke kterým Česká republika přistoupila, zejména *Mezinárodní pakt o občanských a politických právech*¹ a *Evropská úmluva o lidských právech a základních svobodách*.²

Ačkoliv všechny členské státy EU přistoupily k *Evropské úmluvě o lidských právech a základních svobodách* uzavřené v rámci Rady Evropy a lze hovořit o jednotném přístupu k obecným principům práva na spravedlivý proces, není tento přístup dostatečnou zárukou

¹ Čl. 14 odst. 2 písm. f).

² Čl. 6 odst. 3 písm. a), e).

pro to, aby rozhodování cizích soudních orgánů s důvěrou uznávaly jak domácí soudní orgány, tak i účastníci trestního řízení.

Závěry zasedání Evropské rady v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 ukázaly, jak je pro vytvoření efektivní justiční spolupráce, která je jedním z cílů EU, nutné zajistit právě vzájemnou důvěru v soudní systémy jednotlivých členských států. K naplnění těchto závěrů byl Radou 29. listopadu 2000 přijat Program opatření pro uplatňování zásady vzájemného uznávání rozhodnutí ve věcech trestních. Tento program poukázal na skutečnost, že vzájemné uznávání závisí na celé řadě parametrů, k nimž standardizace společných norem týkajících se práv osob, proti nimž se řízení vede, bezpochyby patří.

Zásadním předpisem, který měl zajišťovat harmonizaci vybraných norem týkajících se procesních práv osob, proti nimž se trestní řízení vede, mělo být *rámcové rozhodnutí Rady o určitých procesních právech při trestním řízení* v celé Evropské unii³. Návrh přinášel ucelený katalog minimálních procesních práv nezbytných, podle názoru Komise, k vytvoření vzájemné důvěry v soudní systémy členských států.

Přestože byl návrh důkladně diskutován, nedošlo mezi členskými státy ke shodě. Jako sporný bod se ukázal samotný právní základ návrhu⁴. Některé členské státy, mezi nimiž byla i Česká republika, zaujaly stanovisko, které odmítalo komunitární úpravu v oblasti vnitrostátního trestního práva procesního, ledaže by se vztahovala pouze na případy s přeshraničním prvkem. Rada na svém zasedání, které proběhlo ve dnech 12. – 13. 6. 2007 v Lucemburku, dospěla k názoru, že konsensus v této otázce není možný. Návrh komplexní úpravy byl poté Komisí stažen.

Po neúspěšném pokusu o přijetí komplexní úpravy se v současné době pro dosažení zamýšlených cílů jeví jako nejúčelnější postupný přístup. Vzhledem k tomu, že společná úprava práva na tlumočení a překlad vzbuzovala mezi členskými státy nejméně kontroverzí, byla jeho harmonizace na komunitární úrovni vybrána Komisí jako první.

- **Obsah a dopad:**

Návrh *rámcového rozhodnutí Rady o právu na tlumočení a překlad při trestním řízení* (dále jen *návrh rámcového rozhodnutí*) stanoví pravidla týkající se práva na tlumočení a na překlad při trestním řízení a při řízení týkajícím se výkonu evropského zatýkacího rozkazu⁵.

V prvním článku *návrhu rámcového rozhodnutí* jsou vymezeny subjekty, na které se vztahují pravidla týkající se práva na tlumočení a překlad při trestním řízení. Tato práva se vztahují na jakoukoli osobu od okamžiku, kdy jí příslušné orgány sdělí, že je podezřelá ze spáchání trestného činu, až do ukončení trestního řízení⁶.

Rámcová právní úprava týkající se práva na tlumočení je obsažena v článku 2 *návrhu rámcového rozhodnutí*. Členským státům je stanovena povinnost zajistit, aby osobě, proti níž se trestní řízení vede v jazyce, kterým nemluví ani mu nerozumí, byly poskytnuty tlumočnické služby. Tlumočení má být zajištěno ve všech stádiích trestního řízení. Právo

³ KOM(2004) 328 v konečném znění.

⁴ Článek 31 odst 1 Smlouvy o EU.

⁵ Řízení týkající se výkonu evropského zatýkacího rozkazu je v českém právním řádu součástí trestního řízení.

⁶ V české trestněprávní nauce se používá vhodnější termín osoba, proti níž se trestní řízení vede.

na tlumočníka má osoba, proti níž se trestní řízení vede, také v případě právního poradenství, které je v průběhu řízení poskytováno.

Členské státy dále zajistí, aby v případě rozhodnutí, že tlumočení není potřebné, bylo osobě, proti níž se řízení vede, garantováno právo na odvolání. Právo na tlumočení se nevztahuje pouze na podezřelé, kteří nerozumí ani nemluví jazykem, v němž je vedeno trestní řízení, ale také na osoby s poruchou sluchu či řeči.

Článek 3 *návrhu rámcového rozhodnutí* upravuje povinnosti členských států týkající se zajištění překladu podstatných dokumentů pro trestní řízení. Členské státy jsou povinny zajistit překlad podstatných dokumentů. Za podstatné dokumenty jsou podle *návrhu rámcového rozhodnutí* považovány zejména příkaz k zadržení, obžaloba, obvinění, podstatné důkazní materiály a rozsudek. Ten, proti němuž se řízení vede, má také právo odůvodněně požádat o překlad dalších dokumentů. Členské státy jsou povinny zajistit právo na odvolání proti rozhodnutí, kterým se zamítá překlad podstatných dokumentů.

Podle článku 4 *návrhu rámcového rozhodnutí* jsou členské státy povinny hradit veškeré náklady na tlumočení a překlad při trestním řízení.

Tlumočení a překlad musí být poskytovány takovým způsobem, aby ten, proti němuž se řízení vede, mohl účinně vykonávat svá práva. Členské státy zajistí odbornou přípravu a vzdělávání soudců, právním zástupcům a dalším justičním pracovníkům, za účelem zajištění práva na tlumočení a překlad.

Žádné ustanovení tohoto *návrhu rámcového rozhodnutí* nesmí být vykládáno restriktivně tak, aby byla omezena procesní práva, která jsou zaručena Evropskou úmluvou o ochraně základních práv a svobod, nebo práva, která jsou zaručena právními předpisy jednotlivých členských států, pokud poskytují vyšší úroveň ochrany.

Členské státy jsou povinny přijmout nezbytná opatření v souladu s tímto návrhem rámcového rozhodnutí nejpozději do 24 měsíců od vyhlášení tohoto rámcového rozhodnutí v Úředním věstníku Evropské unie.

Stanovisko vlády ČR:

Vláda České republiky vítá veškeré legislativní návrhy směřující k vytváření důvěry v justiční systémy členských států, k předkládané úpravě má však několik zásadních připomínek, týkajících se zejména proporcionality některých ustanovení.

Vláda České republiky považuje tento návrh za konformní s principem subsidiarity podle čl. 5 Smlouvy o založení Evropského společenství.

• **Odůvodněné stanovisko**

Některá ustanovení⁷ navrhovaného rámcového rozhodnutí by mohla vzbuzovat obavy, že jsou způsobilá snížit standard ochrany práv osob, proti nimž se trestní řízení vede, který jim zajišťuje právní řád ČR. Návrh rámcového rozhodnutí však obsahuje interpretační

⁷ Jde zejména o ustanovení čl. 2 odst. 3 a 4 který fakticky zavádí formální proceduru směřující k vydání rozhodnutí, že tlumočení je potřebné, či nikoli.

klauzuli⁸, která stanoví, že žádné ustanovení tohoto rámcového rozhodnutí nesmí být vykládáno tak, že omezuje jakákoliv práva a procesní záruky, které mohou být zaručeny Evropskou úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod nebo podle zákonů členského státu, které poskytují vyšší úroveň ochrany. Lze se tedy domnívat, že pokud je ve vnitrostátní právní úpravě garantován vyšší standard, tak bude i po přijetí komunitární úpravy zachován.

Z hlediska českého právního řádu lze považovat za poněkud problematický především čl. 3 návrhu, který upravuje právo na překlad „podstatných dokumentů“. Zatímco český právní řád obsahuje taxativní výčet dokumentů, u nichž má osoba, proti níž se řízení vede, právo na překlad, návrh rámcového rozhodnutí obsahuje demonstrativní výčet tzv. „podstatných dokumentů.“ Zároveň umožňuje, aby podezřelý nebo jeho obhájce mohli předložit odůvodněnou žádost o překlad dalších dokumentů, mimo jiné právního poradenství poskytnutého písemně obhájcem podezřelého. V případě, že tato žádost bude odmítnuta, mají členské státy zajistit, aby existovalo právo odvolat se proti rozhodnutí o zamítnutí překladu jakéhokoliv dokumentu. To by mohlo vést jednak k průtahům v řízení, jednak ke zvýšení finančních nákladů.

K návrhu rámcového rozhodnutí z hlediska principu subsidiarity.

Na základě návrhu parlamentů členských států bylo na schůzce předsedů výborů pro evropské záležitosti konané v Praze dne 10. února 2009 rozhodnuto o provedení testu subsidiarity ve vztahu k návrhu rámcového rozhodnutí o právu na tlumočení a překlad při trestním řízení. Toto rozhodnutí bylo potvrzeno na XLI. konferenci výborů pro evropské záležitosti (COSAC) konané v Praze 12. května 2009.

Členské státy se ve Smlouvě o Evropské unii zavazují ke společnému postupu v oblasti spolupráce v trestních věcech. Splnění tohoto závazku je podmíněno vzájemnou důvěrou v systémy trestního práva členských států. Důvěru lze mimo jiné zajistit také stanovením standardů procesních institutů sloužících k ochraně procesních práv těch, proti nimž se trestní řízení vede.

Podle důvodové zprávy připojené k návrhu rámcového rozhodnutí nemůže být požadovaného cíle (vzájemné důvěry v právní systémy členských států) uspokojivě dosaženo na úrovni členských států, protože návrh má podpořit vzájemnou důvěru mezi nimi, a proto je důležité dohodnout se na společných minimálních normách platných v celé Evropské unii. Návrh, podle názoru Komise, sblíží podstatné procesní předpisy týkající se tlumočení a překladu při trestním řízení s cílem budovat vzájemnou důvěru.

Pokud přistoupíme na argument, že těchto cílů může být dosaženo nejlépe na komunitární úrovni, lze se ztotožnit s názorem Komise, že předkládaný návrh rámcového rozhodnutí je v souladu s principem subsidiarity.

- **Předpokládaný harmonogram projednávání v orgánech EU:**

Projednávání dokumentu v Evropském parlamentu se prozatím nachází v přípravné fázi.

- **Závěr:**

⁸ Čl 6.

Výbor pro evropské záležitosti

1. **b e r e n a v ě d o m í** Návrh rámcového rozhodnutí Rady o právu na tlumočení a překlad při trestním řízení;
2. **ž á d á v l á d u**, aby ho informovala o dalším projednávání tohoto dokumentu.

Josef Šenfeld v. r.
ověřovatel výboru

Jan Bauer v. r.
zpravodaj výboru

Kateřina Jacques v. r.
předsedkyně výboru